

# **SPRAWOZDANIE MERYTORYCZNE Z DZIAŁALNOŚCI FUNDACJI „BORUSSIA” W ROKU 2013**

## **GREMIA FUNDACJI**

W 2013 r. Rada Fundacji „Borussia” pracowała w składzie, powołanym w 2010 r. na II kadencję przez Zgromadzenie Fundatorów w osobach Kazimierza Brakonieckiego i Roberta Traby: przewodnicząca – Iwona Liżewska, członkowie: Inga Iwasiów, Basil Kerski, Ryszard Michalski, Piotr Mitzner, Hubert Orłowski, Leszek Żyliński.

Posiedzenie Rady Fundacji „Borussia” odbyło się w Olsztynie 05 października 2013 r. W posiedzeniu wzięli udział członkowie Rady, Fundatorzy, członkowie Zarządu Fundacji oraz – na zaproszenie Fundatorów – członkowie Zarządu Stowarzyszenia Wspólnota Kulturowa „Borussia”. Tematem posiedzenia była działalność fundacji w 2012 r. oraz strategia dalszych działań programowych, prowadzonych przez fundację oraz Stowarzyszenie WK „Borussia” w nowym miejscu – odremontowanym Domu Mendelsohna, który stał się siedzibą „Borussii”. Po zapoznaniu się ze sprawozdaniem Zarządu Rada Programowa pozytywnie zaopiniowała sprawozdanie merytoryczne i finansowe z działalności fundacji za 2012 r.

Dzień wcześniej Członkowie Rady wzięli udział w uroczystości inauguracji działalności Domu Mendelsohna „Światło w Domu Mendelsohna – Pamięć miejsca – miejsce pamięci” z udziałem władz miasta i regionu, zagranicznych partnerów Borussii oraz m.in. dr hab. Małgorzaty Omilanowskiej, Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

Po raz pierwszy obrady Rady Fundacji toczyły się w Domu Mendelsohna, w którym od lutego 2013 r. mieści się siedziba fundacji.

## **DZIAŁALNOŚĆ PROGRAMOWA**

### **PROGRAM DOM MENDELSONNA**

Rok 2013 był rokiem szczególnym w działalności Borussii – po trwających 8 lat staraniach o fundusze i prowadzenia prac konserwatorsko-budowlanych zakończył się główny etap adaptacji dawnej Bet Tahary na Centrum Dialogu Międzykulturowego. W styczniu 2013 r. fundacja zakończyła rozliczenia związane z remontem z programem RPO Warmia i Mazury 2006-2013, a DOM MENDELSONNA oficjalnie zainaugurował swoją działalność.

W 2013 r. przypadały dwie rocznice związane z Bet Taharą i Mendelsohnem – we wrześniu minęło 100 lat, od kiedy powstał budynek, zaprojektowany na potrzeby gminy żydowskiej w Olsztynie przez Ericha Mendelsohna. Także we wrześniu przypadła także 60. rocznica śmierci Ericha Mendelsohna.

O tych wydarzeniach przypominały spotkania z cyklu Salon Mendelsohna, podczas których z racji obchodzonych jubileuszy omawiany był dorobek Ericha Mendelsohna i jego architektoniczne realizacje.

- 21 marca. W 126. rocznicę urodzin Ericha Mendelsohna Borussia zaprezentowała po raz pierwsze odrestaurowany i zaadaptowany budynek dawnej Bet Tahary, obecnie Domu Mendelsohna. Podczas spotkania z udziałem przedstawicieli władz samorządowych i lokalnych partnerów organizacji przedstawiono przedwojenną i powojenną historię olsztyńskiego obiektu oraz proces jego rewitalizacji. Z koncertem kameralnym wystąpili uczniowie Państwowej Szkoły Muzycznej I i II st. im. Fryderyka Chopina w Olsztynie pod opieką artystyczną: Doroty Obijalskiej, Mirosławy Nowak-Dobrychłop i Andrzeja Bukowskiego. W ich interpretacji usłyszeć można było utwory Johanna Sebastiana Bacha – ulubionego kompozytora Mendelsohna oraz Charlesa Avisona, Jacoba Weinberga, Beli Kovacs i Henryka Jabłońskiego. Odbył się pokaz filmu biograficznego o Erichu Mendelsohnie „MENDELSONH'S INCESSANT VISIONS” w reż. Dukiego Drora. Podczas Salonu prezentowane były dwie wystawy: polsko-francuska wystawa o Erichu Mendelsohnie i jego dorobku architektonicznym, która powstała w ramach współpracy regionalnej pomiędzy francuskim departamentem Côtes d'Armor a Województwem Warmińsko-Mazurskim. Wystawa ta została przekazana na własność Borussii przez Centrum Polsko-Francuskie. Na drugą wystawę pt. „Fragmenty” złożyły się zdjęcia Tomasza Waszczuka. Wystawa to artystyczne spojrzenie olsztyńskiego fotografika na proces rewitalizacji obiektu. Zdjęcia powstały podczas remontu i adaptacji obiektu.

Kolejnego dnia, 22 marca Borussia zaprosiła olsztynian na Dzień Otwarty w Domu Mendelsohna. Tego dnia miejsce to odwiedzili bardzo licznie mieszkańcy miasta.

- We współpracy z lektorem DAAD na UWM zorganizowano Salon Mendelsohna w maju 2013 r.: dr Sarah M. Schlachetzki, historyk sztuki z Zurychu w swoim wykładzie połączonym z prezentacją pt. „Projekcje na historycznych murach” przedstawiła różne aspekty pamięci we współczesnej architekturze i sztuce. Odwołując się do wybranych przykładów dyskutowała nad możliwościami budowania kultury pamięci w oparciu o artystyczne środki wyrazu.
- Jubileusz 15 września – cykl działań z okazji 60. rocznicy śmierci Ericha Mendelsohna „Olsztyn – miasto architekta Ericha Mendelsohna”.

W niedzielę 15 września współpracownicy i wolontariusze Borussii oprowadzali zainteresowanych mieszkańców Olsztyna po Domu Mendelsohna. Tego dnia odbyła się także projekcja filmu o życiu i twórczości słynnego architekta „Mendelsohn's Incessant Visions” w reżyserii Duki Drora. O „Tajemnicach Domu Mendelsohna” 17 września opowiadała Julia Martino, konserwator dzieł sztuki, prowadząca prace restauratorskie w obiekcie. O nowych wyzwaniach architektonicznych i urbanistycznych w rodzinnym mieście architekta dyskutowano podczas dyskusji panelowej, która

odbyła się 20 września w auli I Liceum Ogólnokształcącym – Gimnazjum Męskie mieszczące się do 1945 r. w budynku obecnego I LO ukończył Mendelsohn. Podczas dyskusji z udziałem zaproszonych ekspertów (Stanisław Sosak (SARP), Iwona Liżewska (Borussia/NID), Tomasz Birezowski („Forum Rozwoju Olsztyna”), Rafał Bętkowski (Stowarzyszenie „Święta Warmia”), moderowanej przez dziennikarza Adama Sochę zaprezentowano funkcje, jakie pełni współczesne miasto, kierunki rozwoju urbanistycznego Olsztyna. W II części dyskusji na pierwszym planie pojawił się temat rozwoju stolicy regionu.

Jubileuszowe obchody zakończyła rowerowa gra miejska na orientację „Miasto Mozaika”, na trasie której pojawiły się miejsca związane z postacią Ericha Mendelsohna – została ona zorganizowana z merytorycznym wsparciem Borussii przez Stowarzyszenie Młyn 21 września.

- W wykładzie połączonym z pokazem slajdów „Erich Mendelsohn w Jerozolimie” (Olsztyn, 3.10.2013) berliński architekt i historyk sztuki dr Carsten Krohn opowiadał o swoich podróżach śladami Mendelsohna, które zaprowadziły go m.in. do Izraela. Jako architekt Mendelsohn poszukiwał w Palestynie własnego stylu, łączącego w sobie elementy orientalne i charakterystyczne dla kultury żydowskiej. Podczas wykładu na podstawie bogatego ikonograficznego dr Krohn przybliżył tamtejsze realizacje Mendelsohna, wille budowane na zlecenie osób prywatnych, np. Chaima Weizmanna, późniejszego prezydenta Izraela, kompleks szpitalny w Jerozolimie i Hajfie, Uniwersytet Hebrajski na górze Skopus, budynek Anglo-Palestine Bank – obecnie Banku Leumi.
- W cyklu Salon Mendelsohna odbył się pokaz filmu dokumentalnego „Peron 1 – Powrót do Flatow” (2012) autorstwa Andreasa Kosserta i Thomasa Grimma, traktującego o losach dwóch zachodniopruskich Żydów w czasie II wojny i w okresie powojennym. Filmowa opowieść o Juliusie Arnoldzie i Walterze Frankensteinie stała się punktem wyjścia do wykładu dr. A. Kosserta połączonego z dyskusją o losach Żydów w Prusach Wschodnich.
- Włoski historyk architektury dr Michele Stavagna wygłosił w cyklu wykład o projektach Ericha Mendelsohna, które powstały na zlecenie gmin żydowskich w latach 1913-1933. Listę sakralnych obiektów zaprojektowanych przez Mendelsohna otwiera olsztyńska Bet Tahara. Mniej znane są projekty, które powstały w pracowni Mendelsohna w latach 20. Były wśród nich projekt cmentarza żydowskiego w Królewcu, łoża w Tylży, żydowskie centrum młodzieżowe w Essen. Dr Stavagna przedstawił realizacje na tle ówczesnych tendencji w architekturze Niemiec i Europy.

Salony Mendelsohna w październiku 2013 r. odbyły się w ramach programu towarzyszącego VII Dniom Kultury Żydowskiej.

## **Cykl Lekcje dialogu**

Cykl Lekcje dialogu to nowa inicjatywa Borussii – zajęcia edukacyjne adresowane do szkół i nauczycieli z Olsztyna i regionu. Od wiosny 2013 r. w Domu Mendelsohna odbywały się zajęcia warsztatowe i spotkania połączone z dyskusją, adresowane do uczniów szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych. Przybliżyły one wybrane aspekty historii regionu, mniejszości narodowych i wyznaniowych zamieszkujących Warmię i Mazury, a także postać E. Mendelsohna, historię Bet Tahary. Latem w ramach cyklu odbyły się 2-tygodniowe zajęcia „Wakacje z Borussią”, w których wzięła udział kilkunastoosobowa grupa dzieci w wieku od 6 do 13 lat.

Lekcje dialogu dotyczyły także przykładów działań obywatelskich na rzecz lokalnego środowiska, które młodzi ludzie mogą inicjować w swoim najbliższym otoczeniu. Zajęcia prowadzili współpracownicy i wolontariusze Borussii.

## **Olsztyn czasów Ericha Mendelsohna**

Nakładem fundacji ukazała się publikacja autorstwa Rafała Bętkowskiego, przybliżająca rozwój Olsztyna na przełomie XIX i XX wieku. Opisowi zabytków architektury z okresu, gdy w mieście mieszkał młody Erich Mendelsohn, towarzyszy bogaty materiał ikonograficzny.

## **Zwiedzanie Domu Mendelsohna**

W 2013 r. odrestaurowany Dom Mendelsohna odwiedziło ponad 2.000 osób z Polski, Niemiec, a także Francji, Izraela, USA. Każdy z odwiedzających wziął udział w oprowadzaniu lub zorganizowanym spotkaniu tematycznym, poznając historię samego obiektu oraz jego ratowania przez Borussię i tworzenia w Bet Taharze Centrum Dialogu Międzykulturowego.

Finansowanie: Goethe-Institut, Samorząd Miasta Olsztyn, Dutch Jewish Humanitarian Fund

Koordinacja działań kulturalnych: Kornelia Kurowska, Jeannine Nowak.

## **PROGRAM TRANSGRANICZNY**

### **STUDY TOURS TO POLAND**

#### **„RITA/STP – Wizyty Studyjne w Polsce 2013”**

Rok 2013 był ósmym rokiem ścisłej współpracy Fundacji Borussia z Kolegium Europy Wschodniej im. Jana Nowaka-Jeziorańskiego we Wrocławiu i Polsko-Amerykańską Fundacją Wolności w ramach realizacji programu wizyt studyjnych Study Tours to Poland dla studentów. Od 2006 r. Fundacja pełni funkcję ogólnopolskiego koordynatora programu dla studentów.

Celem programu jest prezentacja współczesnej Polski przyszłym białoruskim, rosyjskim i ukraińskim i mołdawskim elitom. W ramach dwunastodniowych wizyt studyjnych organizowanych w międzynarodowych grupach uczestnicy poznają: polski system samorządowy, gospodarczy, środowiska akademickie, organizacje pozarządowe, media, zagadnienia związane z Unią Europejską. Program stwarza studentom z Europy Wschodniej możliwość poznania polskich rówieśników, wzięcia udziału w wykładach, seminariach i imprezach kulturalnych. STP dla studentów jest jedynym z pierwszych cyklicznych polskich programów skierowanych do młodzieży z Europy Wschodniej.

Adresatami projektu Study Tours to Poland dla studentów są wyróżniający się młodzi ludzie w wieku 18-21 lat będący obywatelami Ukrainy, Białorusi, Rosji, Mołdowy, osiągający dobre wyniki w nauce, wykazujący się aktywnością w życiu akademickim i społecznym oraz motywacją do przyjazdu do Polski.

Fundacja Borussia odpowiada za przeprowadzenie promocji programu, rekrutację uczestników i organizatorów wizyt w poszczególnych miastach, kontakty z operatorami – organizatorami wizyt, monitoring wizyt studyjnych, a także bieżącą obsługę programu.

Do udziału w programie Study Tours to Poland w 2013 r. zgłosiło się do Fundacji Borussia 1371 osób, w tym: 1016 z Ukrainy, 157 z Białorusi, 120 z Rosji, 42 z Mołdawii. Spośród nich recenzenci oraz członkowie komisji kwalifikacyjnej wybrali grono osób zakwalifikowanych do udziału w wizytach.

W 2013 r. w ramach STP dla studentów do Polski przyjechało 19 grup (217 osób, w tym 112 z Ukrainy, 31 z Rosji, 54 z Białorusi, 21 z Mołdawii). Wizyty odbywały się w: kwietniu, maju, październiku i listopadzie 2013 r.

W grudniu 2013 odbyły się po raz piąty Warsztaty STP – wizyty dla najaktywniejszych uczestników wizyt studenckich poświęcone rozwojowi kompetencji liderkich.

W ramach realizacji programu w 2013 r. współpracowaliśmy z następującymi organizacjami, które odpowiadały bezpośrednio za przygotowanie poszczególnych wizyt: Centrum Edukacji Nieformalnej „Trampolina” (Chorzów), Dom Pojednania i Spotkań im. Maksymiliana M. Kolbego (Gdańsk), Dom Spotkań im. Angelusa Silesiusa (Wrocław), Fundacja Business to Business (Białystok) Fundacja Działań Edukacyjnych KReAdukcja (Lublin), Fundacja Dobra Wola (Kraków), Fundacja Wspólna Europa (Warszawa), Jagiellońskie Towarzystwo Kulturalno-Oświatowe „Klub Jagielloński” (Kraków), Fundacja OKNO NA WSCHÓD (Białystok), Fundacja Rozwoju Świętochłowic (Świętochłowice), Stowarzyszenie Centrum Inicjatyw Międzykulturowych (Warszawa), Stowarzyszenie POLITES (Szczecin), Fundacja Solidarności Polsko-Czesko-Słowackiej (Warszawa), Fundacja Edukacji i Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego „FERSO” (Łódź), Fundacja TOP (Nowy Sącz).

W 2013 r. w ramach programu STP dla studentów zorganizowaliśmy wspólnie z Kolegium Europy Wschodniej im. Jana Nowaka-Jeziorańskiego we Wrocławiu 3 spotkania organizacji zaangażowanych w realizację programu. Dwa spotkania miały charakter roboczy, odbyły się w Warszawie w dniach: 15.02.2013 oraz 04.09.2013. 7 grudnia 2013 r. w siedzibie Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności w Warszawie odbyło się podsumowanie wizyt w ramach Study Tours to Poland dla studentów w 2013 r. Wzięli w nim udział koordynatorzy wizyt studenckich, uczestnicy warsztatów STP, przedstawicielki Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności, zespół Programu Study Tours to Poland oraz zaproszeni goście. Grudniowe spotkanie miało formułę interaktywną. Jego podstawowym celem było wypracowanie rekomendacji odnośnie rozwoju i doskonalenia programu wizyt studenckich w kolejnych latach.

Ponadto w 2013 r. we współpracy z lokalnymi partnerami w Olsztynie Fundacja Borussia zorganizowała w dniach 14-25 maja 2013 r. wizytę studyjną dla 11-osobowej grupy studentów z Białorusi, Rosji i Ukrainy.

W dniach 29 listopada - 8 grudnia 2013 r. odbyła się wizyta w ramach warsztatów STP. Gościliśmy 11 osób, obywateli Ukrainy (Kijów, Łuck, Lwów, Lisczańsk, obw. Łużański, Winnica), Białorusi (Mińsk), Rosji (Nowgorod Wielki) i Mołdowy (Kiszyniów). Olsztyńscy uczestnicy programu RITA/STP Wizyty studyjne w Polsce – warsztaty STP są aktywni lub zainteresowani w następujących sferach: NGO, wolontariat, współpraca międzynarodowa, działalność kulturowa, *gender studies*. Program merytoryczny wizyty ukierunkowany był na przekazywanie młodym liderom wiedzy i umiejętności praktycznych, które pomogą im aktywnie wpływać na własny rozwój i wprowadzanie zmian w najbliższym otoczeniu. Przeważająca część zajęć realizowana była metodami aktywizującymi, dzięki czemu uczestnicy wizyty byli nie tylko jej odbiorcami, ale również współtwórcami.

Wizyty studyjne finansowane były w ramach programu „RITA/STP - Wizyty Studyjne w Polsce 2013-2014” ze środków Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności.

### **Projekt „Polska współczesna z regionalnej perspektywy”**

W dniach 16 – 22 czerwca 2013 r. we współpracy z Programem Stypendialnym im. Lane’a Kirklanda (celem Programu jest wspieranie demokratycznych i wolnorynkowych przemian w innych krajach Europy Środkowej i Wschodniej. Program jest finansowany ze środków Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności) została zorganizowana wizyta studyjna dla 10 stypendystów z rocznika 2012/2013. Dziewięcioro uczestników pochodziło z Białorusi, jedna osoba z Armenii. Celem wizyty zatytułowanej „Polska współczesna z regionalnej perspektywy” było przybliżenie jej uczestnikom codzienności jednego z mniej znanych z perspektywy obcokrajowców regionu Polski – Warmii i Mazur. Dodatkowym elementem była jednodniowa wizyta na Pomorzu, w czasie której uczestnicy mieli możliwość zwiedzenia Gdańska i Sopotu.

### **Wizyta studyjna dla dziennikarzy z Obwodu Kaliningradzkiego FR**

Uczestnicy wizyty studyjnej w ramach Programu Study Tours to Poland dla profesjonalistów, to 12 przedstawicieli środowiska dziennikarskiego z Obwodu Kaliningradzkiego. Wizyta odbyła się w dniach 21-26 kwietnia 2013 r.

Program wizyty obejmował spotkania z ludźmi reprezentującymi różne instytucje i organizacje zajmujące się realizacją projektów, które w różny sposób mogłyby stać się punktem wyjścia do współpracy pomiędzy Obwodem Kaliningradzkim a Warmią i Mazurami. Były wśród nich instytucje publiczne oraz organizacje pozarządowe. Szczególne zainteresowanie budziło funkcjonowanie mediów lokalnych (TVP Olsztyn, Gazeta Wyborcza, Radio UWM FM, Goniec Bartoszycki). Również inicjatywy niezależne budziły zainteresowanie, szczególnie w zakresie wpływu na relacje społeczne (Borussia, Stowarzyszenie Tratwa, Tajemnica Poliszynela). Koordynacja wizyty dziennikarskiej: Aleksander Suhak.

Koordynacja: Ewa Romanowska, asystentka programowa: Maja Wasiluk.

### **WOLONTARIAT ZAGRANICZNY**

W 2013 r. realizowano 2 duże projekty Wolontariatu Europejskiego, obejmujące współpracę z partnerami z regionu: Archiwum Państwowym w Olsztynie, Muzeum Budownictwa Ludowego z Olsztynka, Centrum Polsko-Francuskie Cotes d'Armor – Warmia i Mazury z Olsztyna, Przedszkolem Miejskim nr 4 im. Pluszowego Misia i Przedszkolem Miejskim nr 6 im. Jeana de La Fontaine'a z Olsztyna. W tych instytucjach pracowali wolontariusze z Niemiec i Francji, a od jesieni – z Niemiec, Włoch i Ukrainy. Wśród zagranicznych partnerów Borussii były: ICE e.V. z Drezna, Pax Christi z Akwizgranu, IFAP – Institut für angewandte Pädagogik e.V., Profondo e.V., Centrum Rozwoju Mediów „Dialog” z Ukrainy, a także administracja samorządowa Doliny Aosty z Włoch.

Z rekomendacji Borussii polscy wolontariusze wyjechali na zagraniczny wolontariat do: Niemiec (w ramach współpracy z ICE e.V. z Drezna, AWO Integration z Duisburga, Spohns Haus z Gersheim, Aktion West-Ost z Düsseldorfu, BSJ z Poczdamu) oraz Rosji (współpraca ze stowarzyszeniem Perspektivi z St. Petersburga).

Wolontariusze zagraniczni, których pobyt w Polsce koordynuje Borussia uczestniczyli aktywnie w działalności programowej Borussii. Zainicjowali także kilka akcji, m.in. Wigilię Czterech Tradycji w grudniu przed Bożym Narodzeniem w Domu Mendelsohna, która zgromadziła ponad 70 uczestników.

Finansowanie: Program Unii Europejskiej „Młodzież w działaniu”

Koordynacja: Kornelia Kurowska. Asystenci programowi: Błażej Grygo, Jeannine Nowak.

## **PROJEKT EFS „PRZEZ WOLONTARIAT DO ZATRUDNIENIA”**

W 2013 r. kontynuowaliśmy realizację pilotażowego projektu „Przez wolontariat do zatrudnienia”, dofinansowanego przez Europejski Fundusz Społeczny w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki. Projekt zakładał wprowadzania modelu wolontariatu długoterminowego w obszarze kultury i edukacji: instytucje kultury i edukacji z Olsztyna i powiatu olsztyńskiego współpracowały od stycznia do września z 24 polskimi wolontariuszami, wprowadzając metody edukacji pozaformalnej do swojej działalności. Młodzi ludzie, absolwenci wyższych uczelni wspierali działalność programową instytucji kultury i edukacji, a jednocześnie uczestniczyli w szkoleniach i warsztatach, rozwijających ich kompetencje interpersonalne i pracownicze. Zajęcia prowadzone przez psychologa i doradcę zawodowego przygotowywały ich jednocześnie do wejścia na rynek pracy.

Doświadczenia zdobyte podczas projektu i wypracowany model wolontariatu w kulturze i edukacji zostały zawarte w podręczniku „Przez wolontariat do zatrudnienia”, wydanym przez Borussię.

Partnerzy: Archiwum Państwowe w Olsztynie, Narodowy Instytut Dziedzictwa. Oddział Terenowy w Olsztynie, Przedszkole Miejskie nr 4 w Olsztynie, Szkoła Podstawowa nr 2 w Olsztynie, Szkoła Podstawowa nr 10 w Olsztynie, Olsztyński Teatr Lalek, Muzeum Warmii i Mazur, Warmińsko-Mazurskie Forum Społecznie Odpowiedzialnego Biznesu, Stowarzyszenie Wspólnota Kulturowa Borussia, Radio UWM FM, Wojewódzka Biblioteka Publiczna, Pałac Młodzieży, Muzeum Budownictwa Ludowego w Olsztynku, Gminny Ośrodek Kultury w Dywitach, Centrum Kultury w Dobrym Mieście, Gminny Ośrodek Kultury w Gietrzwałdzie, Ośrodek Sportu i Rekreacji w Jezioranach, Publiczna Szkoła Podstawowa w Purdzie oraz organizacja IJGD z Niemiec.

Finansowanie: Europejski Fundusz Społeczny w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki.

Instytucja Zarządzająca: Wojewódzki Urząd Pracy w Olsztynie

Zespół projektowy: Kornelia Kurowska, Maria Ziółkowska, Jeannine Nowak, Maria Arabasz, Anna Wtulich-Smulska, Łukasz Popławski, Marcin Sudwoj.

## **PROGRAM „SZKOŁA PO NIEMIECKU / SCHULE AUF POLNISCH”**

W 2013 r. na indywidualny staż w ramach programu indywidualnych wymian uczniów między Polską i Niemcami „Szkoła po niemiecku / Schule auf Polnisch” wyjechała 2 osoby z Polski.

Koordinacja: Jeannine Nowak

Finansowanie: Polsko-Niemiecka Współpraca Młodzieży

## **INNE PROJEKTY**

### **VII DNI KULTURY ŻYDOWSKIEJ**

Po raz siódmy odbyły się Dni Kultury Żydowskiej, organizowane przez Borussię, Stowarzyszenie na Rzecz Kultury Żydowskiej B'Jachad oraz organizacje i instytucje kultury z Olsztyna. W programie 4-dniowego festiwalu odbywającego się pod hasłem „Światło” znalazły się spotkania o charakterze kulturalnym i edukacyjnym w formie wykładów, dyskusje, warsztaty, koncerty, pokazy filmów – adresowanych do dorosłych mieszkańców Olsztyna, a także młodzieży i dzieci, przybliżające współczesne i historyczne przykłady koegzystencji społeczności żydowskiej, polskiej i niemieckiej z zakresu kultury, sztuki, literatury, muzyki, edukacji.

W dniach 3-6 października odbyły się łącznie 22 imprezy adresowane do szerokiego grona odbiorców w różnych wieku. W 2013 r. były to dzieci w wieku przedszkolnym, uczniowie olsztyńskich szkół podstawowej, a także studenci, nauczyciele, osoby dorosłe zainteresowane tematyką.

Dużym zainteresowaniem cieszyła się uroczystość inauguracji festiwalu, która miała wyjątkową oprawę. Po raz pierwszy odbyła się ona w wyremontowanym staraniem Borussii budynku dawnej Bet Tahary, obecnego Domu Mendelsohna. Wydarzenie to było połączone z otwarciem Centrum Dialogu Międzykulturowego DOM MENDELSONA pt. „Światło w Domu Mendelsohna – Pamięć miejsca – miejsce pamięci”. Wśród zaproszonych na tę uroczystość gości znaleźli się m.in. przedstawiciele Samorządu Miasta i regionu, instytucji partnerskich, mieszkańcy miasta. Uroczystość zaszczyliła swoją obecnością i okolicznościowym wstępem wiceminister kultury prof. Małgorzata Omilanowska. Wzięli w niej udział przedstawiciele zagranicznych partnerów Borussii, którzy byli zaangażowani w ratowanie obiektu zaprojektowanego przez Ericha Mendelsohna. Podobnie jak w 1998 r. w pierwszym spotkaniu organizowanym przez Borussię w Domu Mendelsohna, podczas inauguracji wystąpił z performatywnym spektaklem Teatr Wiejski Węgajty.

łącznie w 22 różnych formach imprez podczas VII Dni Kultury Żydowskiej: koncertach, warsztatach plastycznych i kulinarnych, pokazach filmów, wykładach, seminariach dla nauczycieli, zajęciach edukacyjnych wzięło udział ok. 1000 osób.

Współorganizatorzy: Stowarzyszenie na Rzecz Kultury Żydowskiej B'Jachad, Stowarzyszenie Wspólnota Kulturowa Borussia, Miejski Ośrodek Kultury w Olsztynie, Wojewódzka Biblioteka Publiczna, Stowarzyszenie Teatr Wiejski Węgajty

Partnerzy: Muzeum Warmii i Mazur, Szkoła Podstawowa nr 10 w Olsztynie, Gimnazjum nr 5 w Olsztynie, Stowarzyszenie Żydowskie Motywy, BWA Galeria Sztuki w Olsztynie, Klubokawiarnia Filmowa Awangarda Bis, Restauracja „Karczma Jana”, „Galeria Win, Hotele Olsztyn.

Patronat honorowy: Marszałek Województwa Warmińsko-Mazurskiego

Finansowanie: Samorząd Miasta Olsztyn, Goethe-Institut w Warszawie

Koordinacja: Kornelia Kurowska, Ewa Pohlke

### **Projekt Chanuka w Olsztynie**

W grudniu 2013 r. odbył się cykl artystycznych zajęć warsztatowych w olsztyńskich szkołach i przedszkolach, przypominających o historii żydowskiego Święta Świąteł, jego symbolice i tradycjach związanych z Chanuką, prowadziła je Ewa Pohlke oraz wolontariusze Borussii.

### **Cykl spotkań autorskich Uwego Rady**

Na przełomie listopada i grudnia zorganizowaliśmy cykl spotkań autorskich Uwego Rady, autora książki wydanej przez WK „Borussię” „Niemen. Dzieje pewnej europejskiej rzeki”. Prezentacjom książki w 7 miastach (Poznaniu, Toruniu, Gdańsku, Gdyni, Olsztynie, Warszawie i Szczecinie) towarzyszyły dyskusje o historii o współczesności polsko-białorusko-litewsko-rosyjskiego pogranicza.

Projekt zorganizowany we współpracy z Goethe-Institut w Warszawie, Biblioteką Niemiecką i Instytutem Filologii Germańskiej Uniwersytetu im. A. Mickiewicza w Poznaniu, Towarzystwem Polsko-Niemieckim i Katedrą Filologii Germańskiej Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, Galerią Güntera Grassa i Wojewódzka i Miejską Biblioteką Publiczną w Gdańsku, Towarzystwem Polsko-Niemieckim w Gdyni, Wojewódzką Biblioteką Publiczną w Olsztynie, Katedrą Filologii Germańskiej UWM w Olsztynie oraz Książnicą Pomorską w Szczecinie.

Koordinacja: Kornelia Kurowska, współpraca: Jeannine Nowak, Błażej Grygo

### **structures | spaces | regions – European NGO exchange**

W październiku w Lipsku odbyło się spotkanie zorganizowane przez Freunde der Borussia Olsztyn/Allenstein służące wymianie doświadczeń związanych z remontem i zagospodarowaniem zabytkowych budynków, poszukiwaniu nowych rozwiązań i możliwości współpracy w ramach europejskiej sieci w tym zakresie. W spotkaniu udział wzięły: Fundacja BORUSSIA z Olsztyna, Fundacja Revita Warmia z Jezioran, Fundacja Brama Cukermana z Będzina, International Elias Canetti Society z Rus (Bułgaria), Tabačka Kulturfabrik z Koszyc (Słowacja), Halle 14 Association, D21 z Lipska (Niemcy), Tworche misto z Doniecka (Ukraina), LOJA Center for Balkan Cooperation, Tetovo (Macedonia). Fundacja była polskim partnerem w tym projekcie.

### **NAGRODY I WYRÓŻNIENIA**

Chroniąc Pamięć to nazwa wyróżnienia, przyznanego Fundacji Borussia i Stowarzyszeniu Wspólnota Kulturowa Borussia za działalność na rzecz dialogu polsko-żydowskiego. Uroczyste wręczenie wyróżnienia z udziałem przedstawicieli Borussii odbyło się 30 czerwca w Muzeum Galicja podczas Festiwalu Kultury Żydowskiej w Krakowie.

Przedstawiciele fundacji wzięli udział w licznych konferencjach i seminariach o zasięgu krajowym i międzynarodowym.

**W 2013 r. Zespół Fundacji pracował w następującym składzie:**

Zarząd: Kornelia Kurowska, Ewa Romanowska, Beata Samojłowicz, Maria Ziółkowska.

Asystenci programowi: Jeannine Nowak, Maja Wasiluk, Błażej Grygo.

Stażystka: Emilia Rakieć (od kwietnia 2013 r.)

Wolontariusze: Helena Schugt z Niemiec (do września 2013 r.), Jakob Vocke z Niemiec, Francesca Contini z Włoch (od września 2013 r.), Mariia Plysiuk z Ukrainy (od października 2013 r.).

Opr. ER, KK